

TÜRKÇE

PARAGRAFTA YAPI 8. SINIF

PARAGRAFTA YAPI

1)Giriş Bölümü: Giriş cümlesi, metnin ilk cümlesidir. Bir ya da birkaç cümleden oluşabilir, çok uzun olması tercih edilmez. Metnin ana konusu burada belirtilir, Giriş cümlesi kendi içinde bağımsız yargılardan oluşur, diğer bölümler de anlam ve yapı bakımından giriş cümlesiyle bütün olmalıdır. Giriş cümlesinde bağlayıcı ögeler(çünkü, bu yüzden, ama, fakat vb.) İFADELER KULLANILMAZ. Şimdi şöyle düşünelim: Bir yazı okuyoruz, ilk cümlesi 'bu yüzden sen haklı değilsin işte.' Cümlesi ile başlasın, biz bu cümleden bir şey anlayabilir miyiz? Kim neden haksız, ne olmuş sorularını sorarız. O yüzden de asla bir yazıya bu tarz bağlayıcı, bir şeyin tam ortası hissi veren cümlelerle başlanmaz, sorularda bu tip cümleleri hemen eliyoruz ve sizler de kompozisyon yazarken asla bu tarz ifadelerle yazınıza başlamıyorsunuz. Genellikle soru sorarak ya da tanım cümlesi kurarak başlanır.

2)Gelişme Bölümü: Bu bölüm, bağımsız cümlelerden oluşmaz, kendinden önceki yani giriş cümlesiyle anlam ve yapı bakımından ilintili olmalıdır, girişte anlatılan konu alanın devamı şeklinde olmalıdır. Burada metnin türüne göre yani metin bir olay metni ise ya da düşünce metni ise buna bağlı olarak anlatım teknik ve düşünce yollarından yararlanır. Bağlayıcı unsurlar burada kullanılabilir, giriş kısmında anlatılan kavramın, olayın, düşüncenin genişletilmiş haliyle anlatıldığı, çeşitli soruların sorulduğu, bir olay yazısı ise heyecan duygusunun arttığı bölümdür.

3)Sonuç Bölümü: Yazının son bölümüdür. Gelişme bölümünde uzun uzun anlatılan olay ya da düşüncenin sona erdiği kısımdır. Ana düşüncenin de genellikle verildiği bölümdür. Gelişme bölümünde anlatılanlara cevap verilen, heyecanın sonlandığı tüm ifadelerin toparlandığı kısımdır. Metin boyunca sorduğumuz sorulara cevap verilir. Öyleyse, sonuç olarak, özetle, gibi sonlandırıcı, yargıları bu bölümde buluruz, verilmek istenen mesajı yani son söz burada söylenir. Giriş bölümü gibi çok uzun tutulmaz, çünkü özetleyen toparlayan bölüm burası, söz çok uzatılmaz, zaten gelişme bölümünde olay ya da fikirler, uzun uzun verilmiştir, artık yazının toparlanma kısmıdır, bu yüzden de daha kısa ve genel yargılarla yazının bitirildiği bölümdür.

Düşüncenin Akışını Bozan Cümle

Her paragrafta bir konu ele alınır. Bir düşüncenin farklı bir yanı, farklı paragraflarda işlenir. Akışı bozan cümlelerle ilgili sorularda metnin anlam bütünlüğüne uymayan, metinde işlenen konunun çok dışında, ayrı şeyler söyleyen cümleler, yani bütünle ilgisiz olan kısımlar, metnin akışını bozan ifadelerdir.

İyi Bir Paragrafın Özellikleri

Bir paragrafta yazar, bir konu, olay ya da düşünceyi paylaşır. Yazarın okuruna iletmek istediği bir düşünce, bir mesaj bir ders vardır ve bunu da metinde bulunması gereken, yazarın dikkat etmesi gereken ve böylece yazıyı daha okunur, daha canlı, daha anlamlı ve güzel yapan birtakım unsurlar vardır, şimdi bunlara bir bakalım.

Duruluk: Gereksiz cümlelere yer vermemektir. Yazı az sözler kullanılarak gereksiz yere uzatılmaz, zaten Türkçemiz de çok uzatılacak bir yapıya sahip değildir, söz uzadıkça anlam çıkmaza girer. Aynı anlama gelen kelimeler yan yana kullanılmaz, süsten ve abartılı ifadeden kaçınılır. Bağlayıcı ögeler yerli yerinde seçilir. İlgeç ve bağlaçlar anlam ve cümledeki gidişata uygun olacak şekilde düzenli kullanılır.

Açıklık: Paragrafın kolay anlaşılması içindir. Paragraf içinde farklı anlamlara çekilecek, ya da şüphe oluşturacak cümlelere yer vermemektir. Okuduğunda herkesin aynı anlamı çıkarabilmesi gerekir. Metin içinde anlamını bilmediğimiz, yabancı sözcük ya terimler kullanılmamalı kullanılsa bile mutlaka açıklaması yapılmalıdır. Atasözü ve deyimlerin de anlamına uygun kullanılması gerekir, aynı zamanda noktalama işaretlerine dikkat edilmesi gerekir.

Akıcılık: Metnin kolay ve rahat okunmasını sağlar. Okunuşunun zor olduğu yabancı sözcükler tercih edilmemelidir. Duygular tutarlı bir şekilde verilmeli, metnin genel havasını bozacak, okuyuşu ve metni anlamayı zorlayacak ifadelerle yer vermemek gerekir, örneğin Osmanlı Türkçesiyle yazılmış bir metni rahat bir şekilde okuyamayız, çünkü yazıdaki kelimeler, cümleler bize yabancıdır, onları tellafuz etmekte zorlanırsınız ve metni okumak da istemeyiz zaten bir şey de anlamayız.

Yalınlık: Metin içinde duygu ve düşüncelerimizi abartılı, süslü, ağıdalı ifadelerden ve basmakalıp yargılardan uzak daha sade anlatmamızı sağlar.

Tutarlılık: Metin içinde düşünceler, duygular bir bütün olarak verilmelidir. Cümleler arasında çelişki olmamalıdır. Yazar, kendi ters düşmemeli, yanı bir paragrafta bir şey söyleyip, başka bir paragrafta bunun tersini söylememelidir, o zaman biz yazar tutarlı davranmıyor, kaygısını taşırız ve bu da metni değersiz kılar.

Özgünlük: Yazıda yazarın başka yazarları taklit etmemesi, kendi has olmasıdır.

Doğallık: Yazarın metin boyunca doğal davranması, günlük deyişlere yer vermesidir. Özentiden uzak, sade, yapmacık olmayan bir edayla yazılmasıdır.

Özlülük: Az sözle çok şeyi anlatmaktır, tıpkı atasözü ve deyimler de olduğu gibi.

Sürükleyicilik: Metin boyunca okuyucunun ilgisini canlı tutmaktır.

Kalıcılık: Bir eserin yarınlara kalabilmesidir, yani klasikler arasına girebilmesidir.

Ulusallık/ Yerellik: Metin içinde yazarın bir ulusa ait özellikleri, anlatması, ulusal milli değerler taşımasıdır. Örneğin Türk kurtuluş mücadelesini anlatan roman ya da şiirler bu özellik içinde değerlendirilir.

Evrensellik: Metinde yazarın dünyadaki tüm insanlara hitap etmesidir. Örneğin Mevlana'nın eserleri evrensel özellik taşır, çünkü tüm insanlara seslenir.

Çağdaşlık: Çağın gerisinde kalmamak, içinde bulunduğumuz çağa uygun konu alanlarını ele almak, modern insanı anlatmak gibi.

İçtenlik: Yazarın eserini samimi bir hava içinde vermesidir, yürekten, candan davranmasıdır

PARAGRAFİN İKİYE BÖLÜNMESİ

Bu tip sorularda parçanın bir bölümünde bir düşünce, ikinci bölümde ise başka bir düşüncenin işlenmesidir. Yazar metin boyunca ortak bir konu alanının her paragrafta farklı bir özelliğini, farklı yanını anlatır, işte bunu bulmaya metni ikiye bölmek diyoruz. Bir paragrafta konunun bir özelliği anlatılırken, başka bir paragrafta konunun farklı bir özelliği anlatılır, başka bir kısma geçiş yapılır, bunun için metni anlayarak okumak çok önemlidir, nereden itibaren farklı bir şey anlatılmaya başlandı bunu tespit edebiliriz. Örneğin, bir paragrafta eğitimin gerekliliğinden bahsedildi, bir paragrafta ise eğitimin yüzyıl içinde tarihi gelişiminden bahsedilmeye başlandı. Eğitimin gerekliliğini anlatan her cümle bir bütündür, satır başından yeni bir paragrafa geçildi ve konu eğitimin tarihi gelişimine geçti o zaman metin ikiye ayrılmış olur.